

Bude na Skřivánku Místo pro přírodu?

Text: Jan Moravec

Je to již téměř jednadvacet let, kdy Český svaz ochránců přírody zahájil kampaň Místo pro přírodu. Jejím cílem je vykupovat pozemky „pro přírodu“. Tedy buď pozemky přírodně cenné, které jsou výkupem ochráněny před zničením, nebo pozemky vhodné k „návratu přírody“, k nějakým revitalizačním projektům. Za tu dobu bylo díky tisícům dárců, přispívajícím na konto stejnojmenné sbírky, vykoupeno již téměř 200 hektarů. Vesměs jde ale o pozemky menší, desítky arů až nižší jednotky hektarů. Poskládat z toho větší souvislou plochu je mnohdy práce na roky. Pozemková držba je u nás totiž mimořádně roztržštěná. Ano, byly výjimky. Třeba v Jindřišském údolí, nádherné lokalitě na jihu Čech, se podařilo vykoupit náraz 9 hektarů. Ale to už je dávno.

Právě větší souvislé plochy ale mají pro ochranu přírody mimořádný význam. Když se koncem září objevila možnost koupit několik pozemků tvořících souvislou plochu o výměře přes 7,6 ha, navíc pozemků svým charakterem velice pestrých, se zbytky cenných přírodních společenstev, bylo to velké pokušení. Ale ta cena!

Nakonec se podařilo cenu usmlouvat na 3,5 milionu a k tomu domluvit smlouvu o smlouvě budoucí kupní na půl roku. Tak se Český svaz ochránců

přírody rozhodl do toho jít. Stále to je ale hodně. Běžný roční objem darů na konto veřejné sbírky Místo pro přírodu je kolem 2 milionů. A tak ochránci přírody prosí ještě víc než obvykle o pomoc veřejnost!

Mokřady Na Skřivánku

Těm místům se říká Na Skřivánku a leží zhruba 10 kilometrů severozápadně od Jihlavy. Protéká zde několik drobnějších potůčků, nacházejí

▲
Prozatím jediná větší vodní
plocha na lokalitě.
Foto Dana Kodetová

se zde rozlehlá prameniště. Zachované zbytky mokřadních luk mají místy charakter rašelinných luk či slatinišť, dlouhodobě však nejsou udržovány. Velkou část plochy porůstají různé, z velké části vrbové, porosty, z nichž některé by byly v rámci obnovy luk odstraněny, jiné zachovány. Mnohé partie již připomínají bezmála prales. Roste tu mimo jiné i několik nádherných starých vrb a morfologicky unikátní sloupovitá lípa. Právě staré dutinové stromy jsou vedle mokřadů a pestrosti dalším významným fenoménem této lokality.

Součástí pozemků je i v současné době zemědělsky obhospodařovaná podmáčená louka, ideální pro tvorbu tůní, a nevelký, spíše extenzivně obhospodařovaný les. Pestrost území je krásně vidět z leteckých snímků (viz např.

video na webu kampaně; odkaz na konci článku), vhodnými zásahy ji lze ještě zvýšit. Navíc na ni navazují další lesní i luční pozemky, díky čemuž se může stát centrem života pro široké okolí.

O tom, co na lokalitě žije a roste, se aktuálně mnoho neví. Až doteď stála mimo pozornost přírodovědců i ochránců přírody; a říjen už je na nějaké biologické průzkumy pozdě. Z více méně náhodných pozorování v minulosti bezpečně víme, že zde roste či ještě nedávno rostly například mochna bahenní, vrbovka bahenní a tmavá, suchopýr úzkolistý, pastarček potoční, violka bahenní, kozlík dvoudomý, ostrice blešní, rusá a Hartmannova, v těsném sousedství pak všivec lesní. Byl zde zaznamenán výskyt sýce rousného, kulíška nejmenšího, puštíka obecného, kráhuje obecného či datla černého.

*Letecký pohled na střední část lokality ukazuje její pestrost.
Foto Vojtěch Kodet*

*Potok lemující okraj lokality
Na Skřivánku.
Foto Dana Kodetová*

*Vážka jasnoskvrnná.
Foto Martin Waldhauser*

obojživelníků a vážek, včetně celoevropsky chráněné vážky jasnoskvrnné, která se v regionu sporadicky vyskytuje. Objevit se tu mohou prstnatce či čertkus, na který je vázán výskyt některých vzácných druhů motýlů. A jistě i mnoho dalších druhů.

Srdce mokřadní krajiny

Jihovýchodní části Humpolecké vrchoviny bylo s trochu nadsázky možno v minulosti nazvat mokřadní krajinou. Rozlehlá rašeliniště, slatiniště a prameniště pokrývala více méně celé území mezi Větrným Jeníkovem a Novým Rychnovem. Po rozsáhlých melioracích minulého století zůstaly jen zbytky. A jejich kdysi tak bohatá biodiverzita postupně zanikala vinou neúdržby a zarůstání; vždyť kdo by se namáhal s kosením nějaké bažiny, když vedle měl meliorovanou louku.

V takovémto neutěšeném stavu objevil tyto končiny začátkem jednadvacátého století Pozemkový spolek Gallinago. Rozsáhlé biologické průzkumy, jednání s vlastníky, a především mnohaletá intenzivní práce v terénu udělaly své. Mokřadní lokality tohoto regionu jsou dnes přírodními perlami Vysočiny. Bez péče pozemkového spolku by mnohé z nich dnes už nejspíše neexistovaly (nedejte se mýlit tím, že některé jsou dnes chráněnými územími; ta vznikla vesměs až později, právě díky aktivitám pozemkového spolku).

I kampaň Místo pro přírodu zde má již několik „puntíků na mapě“. Nejrozsáhlejší výkupy proběhly zatím v lokalitě Chvojnov, v těsném sousedství stejnojmenné přírodní rezervace. Umožnily nádhernou revitalizaci, vytvoření několika rozlehlých tůní, které oceňují nejen ptáci a obojživelníci,

ale objevila se zde i bohatá populace kriticky ohroženého všivce bahenního. Bohužel zde vykoupené pozemky netvoří souvislou plochu, a tak zatím neumožňují revitalizaci zahloubeného napřímeného potoka. Pozemky byly vykoupeny i v lokalitách Nad Svitákem, Pod Trojanem a Hajnice.

Právě Pozemkový spolek Gallinago převezme následně i péči o „Skřivánek“, pokud se ho podaří Českému svazu ochránců přírody vykoupit. Lokalita Na Skřivánku leží v samém srdci této oblasti, je jejím přirozeným centrem.

Pomozme!

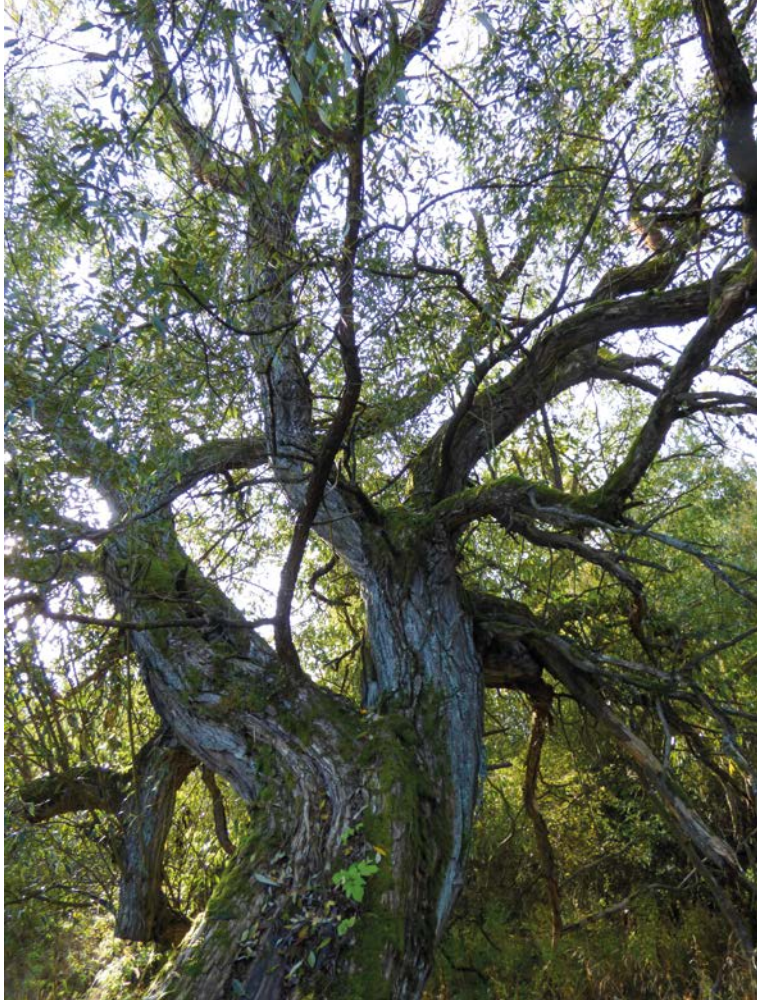
Když píšu tyto řádky, je na účtu zhruba jeden a čtvrt milionu korun. Tedy něco málo přes třetinou potřebné částky. Optimista by řekl „je to skvělé, už nám zbývá vybrat jen dvě třetiny a do konce května je ještě plno času“. Pesimista by to viděl spíše naopak: „Schází nám ještě dvě třetiny. Do konce května sice ještě je dost času, ale kdo chtěl, ten již přispěl...“.

Dokažme, že se pesimista mýlí!

Účet sbírky Místo pro přírodu, kam lze na výkup „Skřivánku“ přispět: 9999922/0800.

Více informací na webu skrivanek.mistoproprrodu.cz – zde najdete nejen průběžný stav konta či třeba letáček ke stažení a vytištění, ale i několik zajímavých odměn, které na dárce čekají.

Informace jsou též průběžně zveřejňovány na facebookovém profilu [mistoproprrodu](https://www.facebook.com/mistoproprrodu). ■

▲ Jedna z mohutných vrb. Foto Martina Kišelová

▼ Mochna bahenní. Foto Jan Moravec

